

วิทยาลัยการพาณิชยนาวิ
มหาวิทยาลัยบูรพา

ร่วมกับ

ศูนย์ฝึกพาณิชยนาวิ
กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวิ

✓ **โครงการศึกษาแนวโน้มและทิศทางเกี่ยวกับสถานะ
ตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพคนประจำเรือ**

ฉบับสมบูรณ์

เสนอโดย

อารีย์ พิจิตรกล้าเยี่ยม

จิตสุภักดีสินี สุขสืบนุช

ทวีศักดิ์ เทพพิทักษ์

ธิดิ ตั้งหมาย

รัชช มีล่องลอย

331.1291
3875
ค962
คอ

BURAPHA UNIVERSITY LIBRARY

3 2498 00202075 6

พฤศจิกายน 2545 - 30 พฤษภาคม 2546

GR0011

ใช้เฉพาะห้องศูนย์ข้อมูล

ทีมงานวิจัยฯ ขอขอบพระคุณ ภาคตะวันออก

วิทยาลัยการพาณิชยนาวิ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ได้ให้ทุนสำหรับวิจัยในการจัดทำโครงการ
ศึกษาวิจัยฉบับนี้ โดยเฉพาะ ท่านอาจารย์วิรัช คารวะพิทยากุลซึ่งได้ให้การสนับสนุนให้งานวิจัย
ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

นอกจากนี้ ทีมงานวิจัยฯ ยังต้องขอขอบคุณ บุคคลต่างๆที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยฉบับนี้
ไม่ว่าบริษัทเรือและหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะ กัปตันยอดชาย รัตนชีวก
ตันกลวันชัย นิพยากรณ์, กัปตันสาครินทร์ ลำเภพล, กัปตันไพโรภ รัตนชวงค์ ที่ให้ข้อมูลที่มีคุณค่าและ
เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยเป็นอย่างมาก อีกทั้งคุณตุลาพล นิติตเดชา เจ้าหน้าที่วิทยาลัยการพาณิชยนาวิ
มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ช่วยในเก็บรักษาข้อมูลต่างๆ และประมวลผลโดยผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์
รวมทั้งช่วยจัดรูปเล่มเพื่อให้งานวิจัยฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น นักเรียนเดินเรือพาณิชย (อดุลย์,
ประกาศิต, สโรช) จากศูนย์ฝึกพาณิชยนาวิ ที่ช่วยออกไปสำรวจข้อมูลทั้งจากเจ้าของเรือและคนประจำเรือ
ตามบริษัทเรือและตามท่าเรือต่างๆ นิสิตเดินเรือ (ธีรยุทธ์ และสิทธิพร) วิทยาลัยการพาณิชยนาวิ ที่ช่วย
ในการค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมซึ่งจะช่วยให้รายงานวิจัยฉบับนี้มีคุณค่าเพิ่มมากขึ้น และสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ
ขอขอบคุณ ทีมงานวิจัยฯ ทุกท่านที่ได้เสียสละเวลา พลังกายและพลังใจ เพื่อให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วง
ไปได้ด้วยดี

๕๕ ๐๐๗๔๘๒๖

คณะผู้จัดทำ

๕๕ ๐๐๑๕๖๑๑

11 ก.ย. 2546

166496

โครงการศึกษาแนวโน้มและทิศทางสภาวะตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพ คนประจำเรือไทย

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อผู้บริหาร	
บทที่ 1 บทนำ	2
▪ วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	6
▪ ขอบเขตของการศึกษา	7
▪ ประเด็นต่างๆที่จะศึกษา	7
▪ ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
▪ ภาพรวมของรายงานวิจัยฉบับนี้	10
บทที่ 2 ภาพรวมของการพัฒนาบุคลากรพาณิชย์นาวี ส่วนคนประจำเรือ ระดับ นายประจำเรือในประเทศไทย	12
บทที่ 3 อุปสงค์และอุปทานของคนประจำเรือในประเทศไทย ในอดีต และปัจจุบัน	30
บทที่ 4 ปัจจัยต่างๆที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาบุคลากรพาณิชย์นาวีในส่วนคนประจำเรือ	47
บทที่ 5 ทักษะและคุณสมบัติต่างๆ ที่สำคัญในการประกอบอาชีพคนประจำเรือ	88
บทที่ 6 ขั้นตอนและวิธีการทำวิจัย	97
บทที่ 7 ผลการวิจัย	104
บทที่ 8 การแปลความหมาย	112
▪ แนวโน้มของอุปสงค์และอุปทานคนประจำเรือในประเทศไทย	
▪ แนวโน้มของอุปสงค์และอุปทานคนประจำเรือในต่างประเทศ	
▪ กฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้องกับคนประจำเรือ	
▪ การเรียนและการฝึกอบรมคนประจำเรือ	
▪ ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคนประจำเรือ	
▪ หน้าที่และบทบาทของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง	
บทที่ 9 ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาบุคลากรพาณิชย์นาวี	134
บทที่ 10 บทสรุป	147

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 - 1	สถิติการขนส่งสินค้าขาเข้าของประเทศไทยระหว่างปี 2541-2545	2
ตารางที่ 1 - 2	สถิติการขนส่งสินค้าขาออกของประเทศไทยระหว่างปี 2541-2545	3
ตารางที่ 1 - 3	สถิติการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทยระหว่างปี 2534-2545 (ม.ค.-มี.ค.45)	4
ตารางที่ 2 - 1	โครงการศึกษาและงานวิจัยเกี่ยวกับอุตสาหกรรมพาณิชย์นาวี	27
ตารางที่ 2 - 2	อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจโลกโดยเฉลี่ยในช่วงปี 2541-2550	31
ตารางที่ 3 - 2	สถานการณ์และแนวโน้มตลาดแรงงานคนประจำเรือของโลก	32
ตารางที่ 3 - 3	สถานการณ์และแนวโน้มตลาดแรงงานคนประจำเรือของประเทศไทย	33
ตารางที่ 3 - 4	จำนวนผู้ถือหนังสือคนประจำเรือไทยจำแนกตามสัญชาติ	36
ตารางที่ 3 - 5	จำนวนและตำแหน่งของนายประจำเรือในระดับต่างๆ โดยแยกตามประกาศนียบัตร	37
ตารางที่ 3 - 6	วิสัยทัศน์ในการผลิตกำลังคนพาณิชย์นาวีและกิจการเกี่ยวเนื่องของสถาบันการศึกษาในประเทศไทย	33

ภาคผนวก ก

- ตารางที่ ก - 0 หนังสือขออนุญาตโครงการศึกษาแนวโน้มและทิศทางสภาวะตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพคนประจำเรือไทย
- ตารางที่ ก - 1 แบบเสนอโครงการศึกษาแนวโน้มและทิศทางสภาวะตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพคนประจำเรือไทย
- ตารางที่ ก - 2 แบบสอบถามที่แจกให้กับบริษัทเรือ เจ้าของ/ตัวแทนเรือ
- ตารางที่ ก - 3 แบบสอบถามที่แจกให้กับคนประจำเรือ ระดับนายประจำเรือ
- ตารางที่ ก - 4 คำถามที่ใช้สัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้จัดการที่เกี่ยวข้องกับคนประจำเรือโดยตรง
- ตารางที่ ก - 5 คำถามที่ใช้สัมภาษณ์หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรม การประเมินผล การถือประกาศนียบัตรตามอนุสัญญา STCW 78/95
- ตารางที่ ก - 6 แบบฟอร์มขอความยินยอมบริษัทในการให้ข้อมูลกับทีมงานวิจัยฯ (ภาษาไทย)
- ตารางที่ ก - 7 แบบฟอร์มขอความยินยอมบริษัทในการให้ข้อมูลกับทีมงานวิจัยฯ (ภาษาอังกฤษ)
- ตารางที่ ก - 8 ตัวอย่างการตอบรับจากบริษัทต่างๆ ให้ทีมงานวิจัยฯ เข้าไปทำการสำรวจข้อมูล
- ตารางที่ ก - 9 รายชื่อบริษัทเรือซึ่งทีมงานวิจัยฯ ได้ทำการสุ่มสำรวจข้อมูล

ภาคผนวก ข

- ตารางที่ ข - 1 แผนผังกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ แนวทางการจัดการศึกษา และการฝึกอบรมตามอนุสัญญา STCW 78/95
- ตารางที่ ข - 2 ตารางการเพิ่มวิษยะฐานะหลักสูตรการฝึกอบรม
- ตารางที่ ข - 3 ข้อบังคับกรมเจ้าท่าว่าด้วยการฝึกอบรม การสอบความรู้และการออกประกาศนียบัตรผู้ทำการในเรือ พ.ศ. 2541 ฝ่ายเดินเรือ ของเรือกลเดินทะเลต่างประเทศ
- ตารางที่ ข - 4 ข้อบังคับขององค์กรทางทะเลระหว่างประเทศ ว่าด้วยการฝึกอบรม การสอบความรู้และการออกประกาศนียบัตรผู้ทำการในเรือ พ.ศ. 2541 ฝ่ายเดินเรือ ของเรือกลเดินทะเลต่างประเทศ
- ตารางที่ ข - 5 ข้อบังคับกรมเจ้าท่าว่าด้วยการฝึกอบรม การสอบความรู้และการออกประกาศนียบัตรผู้ทำการในเรือ พ.ศ. 2541 ฝ่ายช่างกลเรือ ของเรือกลเดินทะเลต่างประเทศ
- ตารางที่ ข - 6 ข้อบังคับขององค์กรทางทะเลระหว่างประเทศ ว่าด้วยการฝึกอบรม การสอบความรู้และการออกประกาศนียบัตรผู้ทำการในเรือ พ.ศ. 2541 ฝ่ายช่างกลเรือ ของเรือกลเดินทะเลต่างประเทศ
- ตารางที่ ข - 7 สถานภาพของประเทศไทยในการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาขององค์กรทางทะเลระหว่างประเทศ
- ตารางที่ ข - 8 เอกสารบรรยายอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยมาตรฐานการฝึกอบรม การออกประกาศนียบัตรและการเข้าขามสำหรับคนประจำเรือ (STCW 1978/1995)

ภาคผนวก ค

- ตารางที่ ค- 1 ตารางเปรียบเทียบระดับชั้นประกาศนียบัตรฝ่ายเดินเรือตามอนุสัญญา
STCW 78/95
- ตารางที่ ค- 2 ตารางเปรียบเทียบระดับชั้นประกาศนียบัตรฝ่ายช่างกลเรือตามอนุสัญญา
STCW 78/95 -
- ตารางที่ ค- 3 ตารางแสดงหลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อการเพิ่มวิทยฐานะ
- ตารางที่ ค- 4 ตารางแสดงสถิติการจดทะเบียนเรือต่างๆ ในรูปของจำนวนลำและ
ขนาดระวางขับน้ำ ของเรือค้าลำนํ้าภายในประเทศ
- ตารางที่ ค- 5 ตารางแสดงสถิติการจดทะเบียนเรือต่างๆ ในรูปของจำนวนลำและ
ขนาดระวางขับน้ำ ของเรือค้าชายฝั่ง
- ตารางที่ ค- 6 ตารางแสดงสถิติการจดทะเบียนเรือต่างๆ ในรูปของจำนวนลำและ
ขนาดระวางขับน้ำ ของเรือเดินทะเล
- ตารางที่ ค- 7 ตารางแสดงการขนส่งสินค้าขาเข้า และการขนส่งสินค้าขาออก
ระหว่างปี 2537 - 2543 จำนวนตามภาคการขนส่ง
- ตารางที่ ค- 8 ตารางแสดงจำนวนผู้ถือหนังสือคนประจำเรือ
- ตารางที่ ค- 9 จำนวนคนประจำเรือจำแนกตามประเภทเรือ
- ตารางที่ ค- 10 ตารางแสดงจำนวนคนประจำเรือจำแนกตามตำแหน่งในเรือ
- ตารางที่ ค- 11 ตารางแสดงจำนวนผู้สอบประกาศนียบัตรจำแนกตามสำนักงาน
- ตารางที่ ค- 12 ตารางแสดงจำนวนผู้ถือประกาศนียบัตรจำแนกตามจังหวัดภูมิภานา

ภาคผนวก ง

- ตารางที่ ง- 1 บันทึกการประชุมครั้งที่ 1/2545
- ตารางที่ ง- 2 บันทึกการประชุมครั้งที่ 2/2546
- ตารางที่ ง- 3 บันทึกการประชุมครั้งที่ 3/2546
- ตารางที่ ง- 4 บันทึกการจ่ายเงินเบี้ยประชุมโครงการวิจัยฯครั้งที่ 1/2545
- ตารางที่ ง- 5 บันทึกการจ่ายเงินเบี้ยประชุมโครงการวิจัยฯครั้งที่ 1/2546
- ตารางที่ ง- 6 บันทึกการจ่ายเงินเบี้ยประชุมโครงการวิจัยฯครั้งที่ 1/2546
- ตารางที่ ง- 7 รายงานความคืบหน้าของโครงการวิจัยฯ
- ตารางที่ ง- 8 รายงานการสรุปค่าใช้จ่ายสำหรับโครงการวิจัยฯระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน 2545
ถึง 30 พฤษภาคม 2546

ภาคผนวก จ

- ตารางที่ จ- 1 ตารางการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทย ระหว่างปี 2534-2546
- ตารางที่ จ- 2 ตารางแสดงสัดส่วนของโครงสร้างสินค้านำเข้าของประเทศไทย ระหว่างปี 2534-2546
- ตารางที่ จ- 3 ตารางแสดงโครงสร้างตลาดนำเข้าที่สำคัญของประเทศไทย ระหว่างปี 2534-2546
- ตารางที่ จ- 4 ตารางแสดงสินค้านำเข้าที่สำคัญ 10 อันดับแรกของประเทศไทยระหว่างปี 2534-2546
- ตารางที่ จ- 5 ตารางแสดงสัดส่วนของโครงสร้างสินค้าส่งออกของประเทศไทย ระหว่างปี 2534-2546
- ตารางที่ จ- 6 ตารางแสดงโครงสร้างตลาดส่งออกที่สำคัญของประเทศไทย ระหว่างปี 2534-2546

ตารางที่ ๑-7 ตารางแสดงสินค้าส่งออกที่สำคัญ 10 อันดับแรกของประเทศไทยระหว่างปี 2534-2546

ภาคผนวก ฉ

ตารางที่ ฉ-1 รายละเอียดการสัมภาษณ์กับตัน ยอดชาย รัตนชีวร ผู้บริหารบริษัทโทริเซน จำกัด (มหาชน)

ตารางที่ ฉ-1 รายละเอียดการสัมภาษณ์คั่นกล วันชัย นิพยากรณ์ ผู้บริหารบริษัทจูนานาวี จำกัด (มหาชน)

ภาคผนวก ช

ตารางที่ ช-1 สรุปการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทย

ตารางที่ ช-2 เว็บไซต์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจการพาณิชย์นาวี
